२०२१-२२

शास्त्री-परीक्षा

खण्डः- प्रथमः, अधिसत्रं- प्रथमम्

विषयः-संस्कृतम् ('ख' वर्गः), पत्रं- सप्तमम्

समयः ३½ घण्टे **सम्पूर्णाङ्कः- ७०**

निर्देशः – एकस्यां पंक्तौ दश शब्दाः प्रतिपृष्ठं च अष्टौ पंक्तयो लेख्याः ।

१. यथेच्छं केचिदतिलघूत्तरीया अष्टौ प्रश्नाः समाधीयेरन् - **८**

क. कति पदार्थाः?

ख. सामान्यं कतिविधम्?

ग. गन्धवती का?

घ. चक्षुः कस्य इन्द्रियम्?

ङ. ज्ञानाधिकरणं किम्?

च. रसनाग्राह्यो गुणः कः?

छ. घटप्रत्यक्षे कः सन्निकर्षः?

ज. अनुमानं कतिविधम्?

झ. लिङ्गं कतिविधम्?

ञ. हेत्वाभासाः कतिविधाः?

२. केचन पञ्च सूक्ष्मलघूत्तरीयाः प्रश्नाः समाधेयाः - **५**

क. अपांसुलानां धुरि कीर्तनीया का?

ख. आस्वादवद्भिः तृणानां कवलैः सम्राट् कस्याः? समाराधनतत्परोऽभूत्?

ग. कः मध्यमलोकपालः?

घ. गौरीगुरोः गह्वरं का आविवेश?

ङ. कः मृगेन्द्रस्य वधाय निषङ्गाद् उद्धर्तुमैच्छत्?

च. मन्त्रौषधिरुद्धवीर्यः भोगी इव कः अदहत्।

३. केचन त्रयो लघूत्तरीयाः व्याख्येयाः - **३x३=९**

क. गन्धस्य लक्षणं सभेदं निरूपयत।

ख. संयोगस्य कि लक्षणम्।

ग. कारणं कतिविधम्।

घ. घटप्रत्यक्षे कः सन्निकर्षः।

ङ. अनुमितिः का?

४. सप्रसङ्गं कौचिद् द्वौ समाधेयौ। **३x२=६**

क. श्रुतेरिवार्थं स्मृतिरन्वगच्छत् इत्यस्य अभिप्रायः।

ख. छायेव तां भूपतिरन्वगच्छत् इत्यस्य कोऽभिप्रायः?

ग. प्रसादचितानि पुरः फलानि अस्य श्लोकांशस्य व्याख्या विधेया।

५. रघुवंशमहाकाव्यानुसारेण दिलीपस्य गोसेवां निरूपयत। ५

अथवा

रघुवंशमहाकाव्यकारस्य परिचयं लिखत।

६. प्रत्यक्षप्रमाणं सभेदं निरूपयत **५**

अथवा

हेत्वाभासं सभेदं निरूपयत

७. कौचिद् द्वौ समाधेयौ। ४x२=८

क. वायोः किं लक्षणं कति च भेदाः?

ख. परामर्शस्य किं स्वरूपम्?

ग. समवायिकारणस्य किं लक्षणम्?

८. किमपि श्लोकद्वयं ससन्दर्भं व्याख्येयम्। **७x२=१४**

क. अथ प्रजानामधिपः प्रभाते
जायाप्रतिग्रहितगन्धमाल्याम्।
वनाय पीतप्रतिबद्धवत्सां,
यशोधनो धेनुमृषेर्मुमोच।।

ख. व्रताय तेनानुचरेण धेनोर्न्यषेधि शेषोऽप्यनुयायिवर्गः।
न चान्यतस्तस्य शरीररक्षा स्ववीर्यगुप्ता हि मनोः प्रसूतिः।

ग. स पल्वलोत्तीर्णवराहयूथान्यावासवृक्षोन्मुखबर्हिणानि।
ययौ मृगाध्यासितशाद्वलानि श्यामायमानानि वनानि पश्यन्।।

घ. ततो मृगेन्द्रस्य मृगेन्द्रगामी वधाय वध्यस्य शरं शरण्यः।
जाताभिषङ्गो नृपतिर्निषङ्गादुद्धर्तुमैच्छत्प्रसभोद्धृतारिः।।

९. कमप्येकं विषयमवलम्ब्य निबन्धो लेखनीयः- **१०**

क. निर्वाणम्।

ख. अष्टाङ्गमार्गः।

ग. आर्यसत्यम्।

****